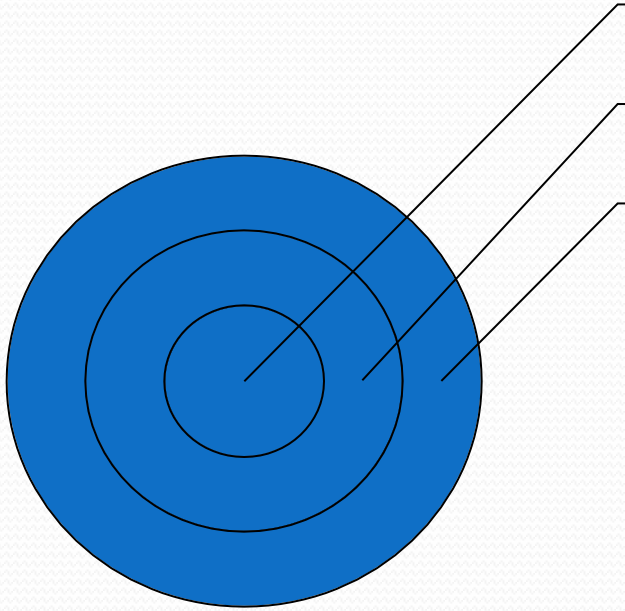

ZİHİNSEL ENGELLİLER

TANIM

SINIFLANDIRMA

ZİHİNSEL ENGELİLİĞİN NEDENLERİ

YAYGINLIK ORANLARI

ZİHİNSEL ENGELİLİĞİN TANILANMASI

ZİHİNSEL ENGELİLİLERİN ÖZELLİKLERİ

BİLİŞSEL ÖZELLİKLERİ

FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

SOSYAL ÖZELLİKLERİ

DİL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

AİLE ÖZELLİKLERİ

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME

ENGELLİ NE DEMEKTİR ?

Gelişim basamaklarında öğrenme, hareket etme, görme, işitme gibi süreçlerden birisi ya da birkaçında yetersiz olan kişidir.

ZİHİNSEL ENGELLİLİK NEDİR ?

Gelişimsel dönemler sırasında görülen, uyumsal davranışlarda kalıcı bozukluklarla ortaya çıkan genel zihin fonksiyonlarında ortalamanın anlamlı düzeyde altında olmak şeklinde tanımlanmaktadır.

- Doğumdan önce embriyonun gelişiminde, doğum sırasında veya doğum sonrası gelişim sürecinde; çeşitli nedenlerle merkezi sinir sistemini etkileyerek bellek, motor, sosyal olgunluk gelişim ve fonksiyonlarında kalıcı olarak duraklama, gerileme sonucu yaşıtlarından dördte bir yada daha düşük veya daha yüksek oranda gerilik oluşturan durum, **zihinsel yetersizlik (zeka geriliği)** olarak tanımlanmaktadır.

ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ, MADDE 4:

- Zihinsel Yetersizlik : 18 yaşından önce ortaya çıkan zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde anlamlı sınırlılıklar görülen yetersizlik durumudur, şeklinde tanımlanır.

Zihinsel yetersiz çocuklarda normal çocuklara göre yetersizlik görülen alanlar nelerdir?

- Kendi kendini kontrol etme
- Tuvalet alışkanlığı kazanma
- Temizlik alışkanlığı kazanma
- Öz bakımını yapma

- İnce ve kaba motor gelişimi
- Konuşma gelişimi(Telafuz,sözcükleri yerinde kullanma,cümle kurma ve anlatılanı anlama)
- Duygusal gelişim(Bulunulan ortama uygun duygusal tepki göstermede yetersizlik)

ZİHİNSEL ENGELLİLERDE SINIFLANDIRMA

- 1) **HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK:**
Bireyin eğitim dönemi içinde, sınırlı seviyede destek eğitim hizmetleri ve özel düzenlemelere ihtiyacı olması durumudur.
- 2) **ORTA DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK:**
Bireyin temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında yoğun özel eğitim ihtiyacı olması durumudur.

• 3) AĞIR DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK

:Bireyin öz bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve daha yoğun özel eğitim ve destek hizmet ihtiyacı olması durumudur.

• 4) ÇOK AĞIR DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK:

Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunması nedeniyle öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerilere sahip olmamasından dolayı yaşamı boyunca bakım ve gözetim ihtiyacı olması durumudur.

ZİHİNSEL ENGELİN NEDENLERİ

- Doğum öncesi nedenler
- Doğum sırasındaki nedenler
- Doğum sonrası nedenler

DOĞUM ÖNCESİ NEDENLER

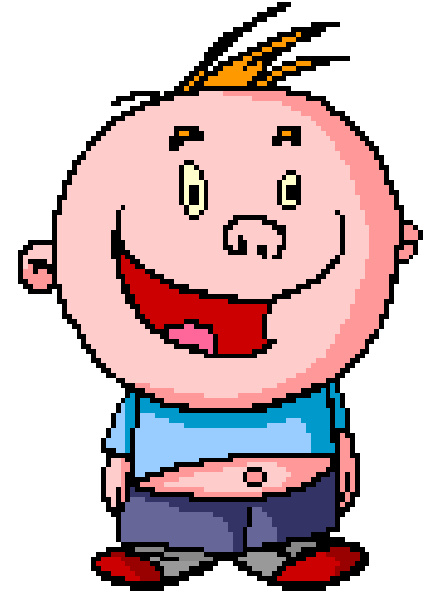
Kalıtsal Nedenler :

Akraba evliliği

Ailede zihinsel engelli bireylerin
bulunması

Zeka engeline neden olan hastalıklar
(Down Sendromu, Fenilketenuri, İdrar
Bozukluğu, Beyin
Felci, Hidrosefali, Mikrocefali gibi)

- Annenin hamileyken geçirdiği ateşli ve bulaşıcı hastalıklar.
- Annenin hamileyken doktor tavsiyesi olmadan kullandığı ilaçlar.
- Annenin hamileyken yetersiz ve dengesiz beslenmesi.
- Annenin hamileyken sigara ve alkol kullanması.

DOĞUM SIRASINDAKİ NEDENLER

- Erken veya geç doğum
- Annenin doğum yapmaya biyolojik olarak uygun olmaması
- Doğumun güç olması nedeniyle yapılan müdahaleler
- Doğum sırasında çocuğun beynine zarar verecek kazalar ve kanamalar.

DOĞUM SONRASI NEDENLER

Çocuğun beynine zarar verecek kazalar veya kanamalar

Sosyo-ekonomik,kültürel ve çevresel nedenler(Çocuğun yetersiz beslenmesi,uyarıcı eksikliği,ev ortamının çocuğun oynaması ve çevreyi keşfetmesi için uygun olmaması da hafif derecede zihinsel engele neden olabilmektedir.)

Bulaşıcı ve ateşli hastalıklar

ZİHİNSEL ENGELİLİĞİN TANILANMASI

EĞİTSEL TANILAMA

- Eğitsel amaçla, bireyin tüm gelişim ve disiplin alanlarındaki özelliklerinin belirlenerek değerlendirilmesi, eğitsel tanılama sürecidir.
- Bireyin eğitsel tanılması Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde oluşturulan eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından yapılır.

Eğitsel Tanılama, İzleme ve Değerlendirme Ekibi

- Rehberlik ve araştırma merkezi müdürü
- Özel eğitim öğretmeni
- Gezerek özel eğitim görevi verilen öğretmen
- Psikolog
- Eğitim programı hazırlamakla görevli öğretmen
- Rehber öğretmen
- Sosyal çalışmacı
- Aile veya gönderen kaynak temsilci
- Gereksinim duyulduğunda, odyolog, fizyoterapist, hekim çağrılabilir.

Tanılamada bireyin;

- Zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişim öyküsü
- Tıbbi ve psiko-sosyal değerlendirme raporu
- Bireysel yeterliliklerine dayalı gelişim özellikleri
- Eğitim hizmetlerinden yararlanma süresi
- Eğitim performansı, dikkate alınır.

Zihinsel engelli bireyin tespiti;

- Okul müdürleri, her ğretim yılı başında varsa okulunda görevli rehber ğretmen ile işbirliği içinde, sınıf öğretmenlerinden, bir duyuru ile sınıflarında ; sınıf tekrarı yapmış, okuma-yazma, dört işlemi başaramamış, öğrenme güçlüğü çeken, bütün gelişimlerinde akranlarına göre gerilik gösteren, dikkat ve algılama güçlüğü bulunan, görme veya işitme kaybı olduğundan şüphe ettiği öğrencilerin tespiti yaptırarak, bir liste hazırlar ve listeyi il Rehberlik ve Araştırma merkezine incelenmelerini isteyerek gönderir.

Zihinsel engelli bireyin teŖhisi;

- İl Rehberlik ve Araştırma Merkezi uzmanları tespit edilen öğrencileri engel türüne göre incelemeye alır.Yapılan inceleme sonucunda özel eğitime veya kaynaştırma eğitime alınacak öğrenciler belirlenir,okul idaresi ve rehberlik servisiyle işbirliği yapılarak bu öğrenciler uygun sınıflara yerleştirilir.

Yerleştirme ve izleme

- Özel eğitim gereksinimleri belirlenerek tanılanmış bireyler için eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi tarafından yönlendirme kararı alınır. Özel eğitim hizmetleri kurulu bu bireylerin kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve sınıflara, özel eğitim okul ve sınıflarına yerleştirilmeleri kararını alır.

ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYİN ÖZELLİKLERİ

FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

- Az troid salgısı (kretenlam) nedeniyle bedeni gelişimleri çok geri kalmış ya da tamamen duraklamış olabilir.
- Diş deformasyonları daha fazladır.Diş düzeninde belirli anormallikler vardır. Sık sık diş çürümelere görülebilir.
- Bedeni gelişim daha ağır bir gelişim takip eder.Akranlarından daha zayıf ve kuvvetsizdirler.

- Görme ve işitme gibi ek bedeni engellilere daha sık rastlanır.
- Psiko-devinimsel alanlarda belirli derecede gerilik gösterirler. Büyük ve küçük adalelerini kullanmakta becerisizlik gösterirler. El, göz koordinasyonunu geç ve güç sağlarlar.
- Basit hareketlerde gerilik, kompleks hareketlerde belirli gerilik yanında yürüme, hareket etme, oturma, durma ve benzeri fiziki hareketlerde dengesizlik görülür.

ZİHİNSEL ÖZELLİKLER

- Akademik kavramları geç ve güç öğrenirler.Fazla sabır ve tekrar gerektirir.En çok sıkıntı çektikleri konular matematiksel işlemlerdir.Bu çalışmalara karşı ilgileri çok geç ve güç gelişir.
- Dikkat süreleri kısa ve dağınıktır.Devamlı izleme,teşvik ve değişiklik isterler.
- İlgileri kısa sürelidir.

- Zaman kavramını çok geç ve güç gelişir.
- Konuşmaya geç başlarlar. Konuşma gelişimleri zihinsel engelin derecesi ile orantılıdır.
- Soyut terim, tanım ve kavramları çok geç ve güç anlayıp kavrarlar.
- Genelleme yapamazlar.
- Kazandıkları bilgileri transfer etmekte çok güçlük çekerler.
- Yeni durumlara uymada zorluk çekerler.

- Kolayca yorulurlar.
- Kendilerinden küçüklerle ilişki kurmayı ve oynamayı tercih ederler.
- Gördüklerini ve duyduklarını çabuk unuturlar, bellekleri zayıftır. Bu çocuklar, verilen bilgi ve uyarıları kısa zamanda unuturlar. uyarıların kalıcı olması fazla tekrarı gerektirir.
- Yakın zamana ilgi duyarlar, uzak gelecekle ilgilenmezler.

- Algıları, kavramaları ve tepkileri basittir.
- Parçadan bütüne doğru öğrenirler.
Öğrenme hızları yavaştır.
- Bu çocuklara her detay ayrı ayrı açıklanır ve istenilen şey somut olarak gösterilirse, zihin karışıklığına meydan vermeden öğretmek kolay olur.
- Somut şeyleri daha kolay ve iyi kavrarlar.
Kavramların somutlaştırılması anlamayı kolaylaştırır.

DİL GELİŞİMLERİ

- Konuşmaya geç başlarlar
- Konuşmalarında ses bozuklukları vardır. (Artikülasyon.)
- Kelime hazineleri zayıftır.
- Alıcı ve ifade edici dil gelişimi zayıftır.
- Konuşmaları akıcı değildir.
- Okuduklarını anlamakta güçlük çekerler.

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

- ❖ Kendilerine güvenemezler, genellikle başkalarına dayanmayı tercih ederler.
- ❖ Sabırsızdırlar, kolaylıkla cesaretleri kırılır. Ufak tefek engeller karşısında yılgınlık gösterirler.
- ❖ Bir amaca ulaşmak için kuvvetli duygular hissetmezler.
- ❖ Geç ve güç dostluk kurarlar, dostlukları kısa sürelidir.

- Sorumluluk almaktan kaçınırlar.
- Birlikte oldukları kişilerin duygu ve düşüncelerine ilgi duymazlar.
- Kendi kendilerine bir işe başlama ve devam etme arzusu göstermezler.
- Duygu ve düşüncelerini ifade etmede başarısızdırlar.

- Bağımsız hareket etmekten çekinirler.
- Yeni durumlara uymakta çok zorluk çekerler.
- Bir işi sonuna kadar sürdüremezler. Kolayca yorulurlar.
- Her etkinlikte yapabileceği yerden başlamak ve ilerlemek son derece önemlidir. Böylece çocuğu, düşebileceği yılgınlık ve panikten kurtarmak mümkün olur.

SOSYAL ÖZELLİKLERİ

o Kendilerinden küçükler ile ilişki kurmayı ve oynamayı tercih ederler. Bu çocukların konuşma, zeka, ilgi, sosyal ve bilgi seviyeleri akranlarından geri olduğu için kendi seviyelerinde anlayabileceği takvim yaşları küçük normal zeka seviyesindeki çocuklarla oynarlar.

o Yakın çevresindekilerle kolay dostluk kuramazlar.

o Sosyal ilişkilerinde grupta daima başkalarına bağımlı olmak eğilimindedirler.

- Genellikle fiziki görünüŖlerinde, giyimlerinde farklılıklar gösterirler.
- Nezaket ve görgü kurallarına uymada gerilik ve zorluk gösterirler. Hangi davranıŖların uyumlu olduğunu öğrenmesi için uygun yaŖantılardan geçmesi gerekir.
- Sosyal bakımdan birçok uyumsuz davranıŖları vardır. Sosyal durumlara kendi kendilerine uymada zorluk çekerler. AnlayıŖ ve bol sosyal yaŖantılar sağlamak uyumu arttırıcı etmenlerdir.

- Sosyal faaliyetlere karşı ilgileri azdır.
- Sosyal ilişkilerde bencildirler. Davranışlarında her şeyin kendilerine ait olmasını isterler, paylaşımcı değildirler.
- Sosyal ilişkilerinde kendilerini grupta kabul ettirecek becerileri azdır.
- Oyun ve toplum kurallarına uymakta zorluk çekerler.
- Sorumluluk almaktan çekinirler. Bunda kendilerinde grubu yönetecek yeterliliği ve güveni görmemeleri ve sınırlı sosyal yaşantılara sahip olmaları önemli rol oynayabilir.
- Kuralları zor olan oyunlara ve faaliyetlere katılmazlar.

İŞ VE ÇALIŞMA ÖZELLİKLERİ

- Yaşlıları gibi kendilerinin en iyi yapabilecekleri bir iş sahibi olma ihtiyacındadırlar.
- Bu çocuklarda bir çok işleri yapabilir, iş ve meslek sahibi olabilirler.
- Monoton işleri yapmaktan hoşlanırlar.
- Bir etkinliği, bir işi basit kısımlara ayrılarak öğrenmek isterler.
- Gerekli eğitim ve iş disiplini verildiğinde iş kurallarına bağlılık gösterirler.

- Başarılı olduklarında ve olumlu pekiştirme aldıklarında kendileriyle gurur duyarlar.
- Normal zeka düzeyindeki çocuklardan daha yavaş düşünürler ve kavrarlar. Sözel açıklamalar onlar için çok anlamlı değildir.İşi uygulayarak göstermek ve uygulatarak öğretmek gereklidir.
- İşe başlatılmaları çok zaman alır ve sabır ister.

- Diğerlerinin kısa zamanda yakaladığı ve anlatılmadan kendiliklerinden kavradıkları şeyleri bu çocuklara basit yollardan anlatmak gerekir.
- Bu çocuklar başarısızlığa düştükleri zamanlarda kendilerine kolaylıkla güvenlerini kaybederler.

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME

- Akademik etkinliklerde yavaş olabilirler ancak yinede kendi yeteneklerini ve yetersizliklerini anlayabilecek düzeye gelebilirler.
- İlköğretim okullarında,normal yaşıtlarıyla kaynaştırma programına alınabilirler.
- İlköğretim okullarının bünyesinde açılan benzer özellikteki çocuklardan oluşan özel eğitim sınıflarına yerleştirilebilirler.

- Bu iki uygulamaya destekleyici olarak
- özel eğitim merkezlerinin eğitim ve öğretiminden yararlanabilirler.
- Engel durumu bebeklik döneminde farkına varıldığı taktirde, zihin, dil ve sosyal gelişimde kritik bir öneme sahip olan 0-3 yaş arasında bol uyarıcı, ilgi ve sosyal etkileşimle ilerleme kaydedilmesi mümkündür.

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİM

